

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMMISSION DE L'INTERIEUR, DE LA SECURITE,
DE LA MIGRATION ET DES MATIERES
ADMINISTRATIVES

COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN,
VEILIGHEID, MIGRATIE EN BESTUURSZAKEN

Mardi

17-12-2019

Après-midi

Dinsdag

17-12-2019

Namiddag

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	Parti Socialiste
VB	Vlaams Belang
MR	Mouvement réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	Partij van de Arbeid – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
sp.a	socialistische partij anders
cdH	centre démocrate Humaniste
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
DOC 55 0000/000	Document parlementaire de la 55 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 55 0000/000	Parlementair stuk van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigeleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes :	Bestellingen :
Place de la Nation 2	Natieplein 2
1008 Bruxelles	1008 Brussel
Tél. : 02/ 549 81 60	Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be	www.dekamer.be
e-mail : publications@lachambre.be	e-mail : publicaties@dekamer.be

SOMMAIRE

Questions jointes de	1
- Christophe Lacroix à Charles Michel (premier ministre) sur "Le Brexit" (55000951C)	1
- Anneleen Van Bossuyt à Charles Michel (premier ministre) sur "L'imminence du Brexit et ses répercussions pour la Belgique" (55000953C)	1
- Melissa Depraetere à Charles Michel (premier ministre) sur "Le sommet européen consacré au Brexit" (55000983C)	1
- Anneleen Van Bossuyt à Charles Michel (premier ministre) sur "Le Brexit" (55001135C)	1
Orateurs: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , première ministre, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales	
Question de Anneleen Van Bossuyt à Koen Geens (VPM Justice et Régie des Bâtiments) sur "Les négociations relatives au cadre financier pluriannuel européen (CFP)" (55001358C)	3
Orateurs: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , première ministre, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales	
Question de Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "La réforme de la politique d'élargissement de l'Union européenne" (55001636C)	6
Orateurs: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , première ministre, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales	
Questions jointes de	8
- Kris Verduyckt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "La position de la Belgique sur le climat au sommet européen des chefs de gouvernement" (55001959C)	8
- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le Green Deal européen et le point de vue de la Belgique" (55002018C)	8
- Gilles Vanden Burre à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le Green Deal européen" (55002217C)	8
Orateurs: Kris Verduyckt, Anneleen Van Bossuyt, Gilles Vanden Burre, Sophie Wilmès , première ministre, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales	
Questions jointes de	11
- Emir Kir à Philippe De Backer (Agenda numérique, Télécommunications et Poste (ancien dép.)) sur "L'impact de la cybercriminalité sur les entreprises belges" (55002059C)	11
- Emir Kir à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le bilan de la loi NIS (Network and Information Security) en matière de cybersécurité en Belgique" (55002231C)	11
- Emir Kir à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le rapport de la Commission européenne sur la cybersécurité des États membres"	11

INHOUD

Samengevoegde vragen van	1
- Christophe Lacroix aan Charles Michel (eerste minister) over "De brexit" (55000951C)	1
- Anneleen Van Bossuyt aan Charles Michel (eerste minister) over "De nakende brexit en de impact hiervan op België" (55000953C)	1
- Melissa Depraetere aan Charles Michel (eerste minister) over "De Europese top omtrent de brexit" (55000983C)	1
- Anneleen Van Bossuyt aan Charles Michel (eerste minister) over "De brexit" (55001135C)	1
Sprekers: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , eerste minister, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	
Vraag van Anneleen Van Bossuyt aan Koen Geens (VEM Justitie en Regie der Gebouwen) over "De onderhandelingen betreffende het Europees meerjarig financieel kader (MFK)" (55001358C)	3
Sprekers: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , eerste minister, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	
Vraag van Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De hervorming van het Europees uitbreidingsbeleid" (55001636C)	6
Sprekers: Anneleen Van Bossuyt, Sophie Wilmès , eerste minister, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	
Samengevoegde vragen van	7
- Kris Verduyckt aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "Het klimaatstandpunt van België op de Europese top van regeringsleiders" (55001959C)	8
- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De Europese Green Deal en het standpunt van België" (55002018C)	8
- Gilles Vanden Burre aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De Europese Green Deal" (55002217C)	8
Sprekers: Kris Verduyckt, Anneleen Van Bossuyt, Gilles Vanden Burre, Sophie Wilmès , eerste minister, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen	
Samengevoegde vragen van	11
- Emir Kir aan Philippe De Backer (Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post (vroeger dep.)) over "De impact van cybercriminaliteit op de Belgische bedrijven" (55002059C)	11
- Emir Kir aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De balans van de NIS-wet (Network and Information Security) inzake cyberveiligheid in België" (55002231C)	11
- Emir Kir aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "Het rapport van de Europese Commissie over de cyberveiligheid in de lidstaten"	11

(55002232C)

Orateurs: **Emir Kir, Sophie Wilmès**, première ministre, chargée de Beliris et des Institutions culturelles fédérales

(55002232C)

Sprekers: **Emir Kir, Sophie Wilmès**, eerste minister, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen

COMMISSION DE L'INTÉRIEUR,
DE LA SÉCURITÉ, DE LA
MIGRATION ET DES MATIÈRES
ADMINISTRATIVES

du

MARDI 17 DÉCEMBRE 2019

Après-midi

COMMISSIE VOOR
BINNENLANDSE ZAKEN,
VEILIGHEID, MIGRATIE EN
BESTUURSZAKEN

van

DINSDAG 17 DECEMBER 2019

Namiddag

De behandeling van de vragen vangt aan om 16.01 uur. De vergadering wordt voorgezeten door de heer Ortwin Depoortere.

Le développement des questions commence à 16 h 01. La réunion est présidée par M. Ortwin Depoortere.

De **voorzitter**: Vraag nr. 55000280C van mevrouw Depraetere wordt omgezet in een schriftelijke vraag. Vraag nr. 55000292C van mevrouw Gijbels is ingetrokken. Vraag nr. 55000441C van mevrouw Pas wordt omgezet in een schriftelijke vraag.

Mevrouw Hanus is niet aanwezig voor haar vraag nr. 55000584C, ik weet niet of zij nog komt. Wij gaan eerst verder met het volgend agendapunt.

01 Questions jointes de

- **Christophe Lacroix à Charles Michel (premier ministre) sur "Le Brexit" (55000951C)**
- **Anneleen Van Bossuyt à Charles Michel (premier ministre) sur "L'imminence du Brexit et ses répercussions pour la Belgique" (55000953C)**
- **Melissa Depraetere à Charles Michel (premier ministre) sur "Le sommet européen consacré au Brexit" (55000983C)**
- **Anneleen Van Bossuyt à Charles Michel (premier ministre) sur "Le Brexit" (55001135C)**

01 Samengevoegde vragen van

- **Christophe Lacroix aan Charles Michel (eerste minister) over "De brexit" (55000951C)**
- **Anneleen Van Bossuyt aan Charles Michel (eerste minister) over "De nakende brexit en de impact hiervan op België" (55000953C)**
- **Melissa Depraetere aan Charles Michel (eerste minister) over "De Europese top omtrent de brexit" (55000983C)**
- **Anneleen Van Bossuyt aan Charles Michel (eerste minister) over "De brexit" (55001135C)**

01.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de eerste minister, de belangrijkste elementen van de vragen die werden ingediend, werden in de voorgaande vergadering van het federaal adviescomité voor de Europese Aangelegenheden beantwoord.

Ik zal hier niet opnieuw de hele uiteenzetting doen, maar ik kijk even op mijn lijstje of er nog elementen zijn waarop u niet bent ingegaan. Ik zie hier onder andere de vraag staan of België, naar het voorbeeld van Ierland, dat een speciaal budget heeft gemaakt om de belangrijkste nadelen van een no-dealbrexit op te vangen, ook in zo'n speciaal budget heeft voorzien.

Ten tweede, stel dat de brexit er komt en dat er niet voldoende akkoorden kunnen worden gesloten, bijvoorbeeld over de wederzijdse

01.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): La Belgique va-t-elle, à l'exemple de l'Irlande, prévoir un budget spécifique afin de faire face aux inconvénients du Brexit? Si on ne parvient pas à conclure suffisamment d'accords sur la reconnaissance mutuelle de produits, l'AFSCA et la douane se verront confrontées aux conséquences. Sont-elles suffisamment préparées, en termes de logistique et de personnel, pour y faire face? La Belgique va-t-elle – une fois que la clarté aura été faite sur les

erkenning van producten, dan zullen het FAVV en de douane worden geconfronteerd met de gevolgen daarvan. Zijn deze diensten qua logistiek en personeel daarop voldoende voorbereid?

Voor de post-brexiterperiode is het natuurlijk nog wat in een glazen bol kijken, want wij zullen eerst moeten afwachten welke specifieke akkoorden er op Europees niveau zullen worden gesloten. Is België, eens hierop meer zicht is, eventueel van plan om bepaalde bilaterale akkoorden met het Verenigd Koninkrijk te sluiten, ter aanvulling van de Europese afspraken die er zouden zijn?

Ten slotte, niet onbelangrijk, een element dat hier nog niet aan bod is gekomen. Er zullen middelen worden vrijgemaakt vanuit het Europees Solidariteitsfonds en het Europees globaliseringsfonds om landen te helpen om de belangrijkste gevolgen van de brexit op te vangen. De criteria zijn echter zodanig opgesteld dat de Belgische ondernemingen daarvan zo goed als geen gebruik zullen kunnen maken. Zo moet het bijvoorbeeld gaan om een ontslag van minstens 500 werknemers. U hebt daarnet zelf heel terecht opgemerkt dat 80 % van het bedrijfsleven in ons land uit kmo's bestaat, wat onze positie heel bijzonder maakt.

Mijn concrete vraag luidt of u een herziening van de criteria om een beroep te doen op de bestaande fondsen op tafel wil leggen?

01.02 Eerste minister **Sophie Wilmès**: Er is al een hele reeks opmerkingen gemaakt. Ik wil vermijden dat ik dubbele antwoorden geef.

Ik heb de vragen over de bilaterale akkoorden en over de fondsen al eerder beantwoord. Ik wil dat wel opnieuw doen omdat u de moeite hebt gedaan alle vragen opnieuw te stellen. Ik dank u daarvoor. Het toont uw interesse in de materie.

Over de bilaterale akkoorden heb ik al gezegd dat de eenheid van Europa heel belangrijk is. Wij willen natuurlijk dat die akkoorden afgesloten worden tussen het Verenigd Koninkrijk en Europa als eenheid, en niet met de verschillende landen afzonderlijk, want dat zou ons minder sterk maken.

Wij weten dat België in een specifieke situatie verkeert. Wij moeten rekening houden met die situatie. Wij vragen de deelstaten ook rekening te houden met die specifieke situatie, niet alleen inzake de douanerechten, maar ook inzake het feit dat wij over bijkomende middelen zouden kunnen beschikken. Dat is natuurlijk een belangrijk punt.

Wij hebben gesproken over het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering. Wij hebben het ook gehad over het feit dat de regels die nu van toepassing zijn niet voordelig zijn voor de kmo's. Wij weten dat de kmo's een groot deel van onze economie voor hun rekening nemen. Wij willen die natuurlijk steun bieden uit het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering.

Het idee is te vragen om de voorwaarden om over de fondsen te kunnen beschikken, aan te passen. De grootte van het bedrijf kan een element zijn, maar men zou ook kunnen nagaan of het mogelijk is om op sectoraal en/of regionaal vlak over de fondsen te beschikken.

accords européens – conclure, si nécessaire, des accords bilatéraux complémentaires?

Le Fonds de solidarité de l'Union européenne et le Fonds européen d'ajustement libèrent des moyens afin de faire face aux conséquences du Brexit. Les conditions sont toutefois telles – notamment quant au nombre de travailleurs – que la Belgique et ses nombreuses PME peuvent difficilement y répondre. La ministre va-t-elle plaider pour une révision des critères?

01.02 **Sophie Wilmès**, première ministre: Il importe que les accords bilatéraux soient conclus entre le Royaume-Uni et l'Europe en tant qu'unité et non avec chaque pays séparé car nous en sortirions moins forts. Nous demandons aux entités fédérées de prendre en compte la situation spécifique dans laquelle se trouve notre pays, non seulement en ce qui concerne les droits de douane mais aussi compte tenu des moyens supplémentaires éventuels dont nous pourrions disposer.

Les règles des fonds européens cités ne sont en effet pas favorables aux PME sur lesquelles notre économie repose dans une large mesure. C'est pourquoi nous demandons qu'il soit tenu compte de la taille de l'entreprise et que nous puissions faire appel à des fonds sur le plan sectoriel et/ou régional.

Depuis janvier 2019, nous nous sommes préparés à un Brexit dur, pour lequel nous allons dégager environ 26 millions d'euros. Si nous sommes prêts pour un Brexit dur, nous sommes en même

Wij hebben nog niet gesproken over de middelen die zullen worden vrijgegeven om de brexit te kunnen organiseren. U moet weten dat wij sinds januari van dit jaar bezig zijn met de voorbereiding, maar toen was het natuurlijk helemaal nog niet duidelijk of wij met een harde dan wel een zachte brexit te maken zouden krijgen. Nu is dat ook nog niet duidelijk, maar wij denken dat de kansen op een harde brexit kleiner zijn dan in januari.

Wij hebben ons voorbereid op een harde brexit. Wij hebben daarom aan alle diensten gevraagd wat hun behoeften zouden zijn op het vlak van personeel en investeringscapaciteit. Wij hebben een plan met antwoorden daarop gemaakt. Voor de organisatie ervan zal ongeveer 26 miljoen euro worden vrijgegeven. Als men voorbereid is op een harde brexit, is men ook voorbereid op een zachte brexit. Wij zijn bereid zo ver mogelijk te gaan. Wij zullen zien wat er in de uiteindelijke akkoorden zal staan. Misschien zullen wij ons aan de toekomstige realiteit moeten aanpassen. Wij volgen het van dichtbij op.

01.03 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, hartelijk dank voor de verduidelijkingen.

Heb ik het goed begrepen dat er vanuit België een budget van 26 miljoen euro beschikbaar gesteld wordt om bedrijven te helpen om de overgang te maken?

01.04 Eerste minister Sophie Wilmès: Mijn excuses als ik niet duidelijk was, dat budget is bestemd voor de verschillende diensten op federaal niveau, zoals de douane en het FAVV. Wij hebben dus in bijkomende middelen voorzien om die diensten te helpen.

01.05 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): U zegt voorts dat België ervoor zal pleiten om de criteria om een beroep te kunnen doen op het Europese geld uit het globaliseringsfonds en Solidariteitsfonds aan te passen en meer rekening te houden met de grootte van het bedrijf of de sector. Als ik het mij goed herinner, mag het criterium van ontslag van 500 werknemers ook op sectoraal niveau bekeken worden. Wat is dan het verschil met wat u voorstelt?

01.06 Eerste minister Sophie Wilmès: De mogelijkheid om te clusteren is er al. De idee is natuurlijk dat zoveel mogelijk bedrijven aan de voorwaarden kunnen voldoen.

01.07 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Dank u, dat zou zeker een hulp kunnen zijn voor veel van onze bedrijven.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

De **voorzitter:** Mevrouw Hanus heeft gevraagd om haar vraag nr. 55000584C uit te stellen. Vraag nr. 55001031C van mevrouw Kitir is ingetrokken.

02 Vraag van Anneleen Van Bossuyt aan Koen Geens (VEM Justitie en Regie der Gebouwen) over "De onderhandelingen betreffende het Europees meerjarig financieel kader (MFK)" (55001358C)

02 Question de Anneleen Van Bossuyt à Koen Geens (VPM Justice et Régie des Bâtiments) sur "Les négociations relatives au cadre financier pluriannuel européen (CFP)" (55001358C)

temps préparés à une variante douce. Nous suivons l'évolution de près et le cas échéant, nous procéderons à des ajustements.

01.03 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Ce montant de 26 millions d'euros sera-t-il mis à disposition pour aider les entreprises à réaliser la transition?

01.04 Sophie Wilmès, première ministre: Ce budget est destiné aux différents services fédéraux tels que la douane et l'AFSCA.

01.05 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): S'agissant des moyens des fonds européens, je pensais que le critère de licenciement de 500 travailleurs pouvait également être examiné au niveau sectoriel.

01.06 Sophie Wilmès, première ministre: Nous pouvons procéder à des regroupements pour répondre ainsi aux conditions fixées.

02.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, u gaf daarnet al aan dat momenteel de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027 starten. Dat kader is heel belangrijk, want er wordt in vastgelegd hoeveel de Europese Unie zal mogen uitgeven aan haar programma's en beleid. Er wordt over het MFK zowel door het Europees Parlement als door de Raad onderhandeld. Het Belgisch standpunt dat in de Raad zal worden verdeeld, zou in principe tot stand moeten komen door onderhandelingen tussen het federale en het regionale niveau.

Helaas vangen wij signalen op dat dat niet altijd zo goed verloopt. De nieuwe Vlaamse minister-president, Jan Jambon, richtte al enkele malen een schrijven tot uw voorganger met de vraag om de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering bij de EU ook bij de onderhandelingen te betrekken door hem mee op te nemen in de Belgische delegatie voor de Europese Raad. Gelet op het belang van het meerjarig financieel kader, ook voor de regio's, maar zeker ook gelet op de informatie die vanuit de regio's naar het Belgische niveau kan doorstromen om een voor België zo goed mogelijk voorstel uit de brand te slepen, lijkt ons de aanwezigheid van de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering onontbeerlijk. Als hij daar niet aanwezig is, zit België bij wijze van spreken doof en blind aan de onderhandelingsstafel.

Er is ook een precedent dat aantoonde dat zijn aanwezigheid zeker niet onbelangrijk is, want bij de onderhandelingen over het vorige meerjarig financieel kader kon dankzij de aanwezigheid van de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering correcte informatie worden verstrekt aan de stakeholders, het bedrijfsleven en het brede publiek. Op die manier konden ook serieuze interne Belgische politieke problemen vermeden worden.

Daarom heb ik de volgende concrete vragen, mevrouw de eerste minister.

Erkent u het belang van de aanwezigheid van de Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering en bij uitbreiding van de andere deelstaatregeringen in de Belgische delegatie bij de Europese Raad?

Kunt u bevestigen dat er een constructief overleg wordt beoogd tussen het federale en het regionale niveau om dat te organiseren?

02.02 Eerste minister Sophie Wilmès: Mevrouw Van Bossuyt, bedankt voor uw vraag.

Wij hebben het over dit onderwerp ook al gehad tijdens onze discussie over de Europese top. Ik heb daarbij inderdaad verklaard dat de Gewesten en de regio's meermaals worden geconsulteerd.

Sedert het najaar van 2017 werden en worden de deelstaten van zeer nabij op alle beschikbare niveaus intensief betrokken bij de voorbereiding van de frequente interventies van de onderhandelaren en van het politiek niveau, middels minstens 27 ad-hoccoördinatievergaderingen, acht informele overlegondes en zeven informele besloten vergaderingen op kabinetsniveau. Daarnaast vindt ook haast dagelijks informeel contact plaats tussen de betrokken experts. De Belgische interventies hebben ook steeds de regionale prioriteiten

02.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Le Conseil européen et le Parlement européen ont ouvert les négociations relatives au cadre financier pluriannuel européen (CFP) 2021-2027. La Belgique devait définir sa position à l'issue de pourparlers entre les niveaux régional et fédéral. À plusieurs reprises déjà, le ministre-président flamand a demandé que le délégué général du gouvernement flamand auprès de l'UE soit inclus dans la délégation belge auprès du Conseil. Lors des négociations du précédent CFP, c'est grâce à sa présence que des informations correctes ont été fournies aux parties prenantes, aux entreprises et à la population.

La première ministre reconnaît-elle l'intérêt de la présence du délégué général du gouvernement flamand au sein de la délégation belge? Une concertation constructive sera-t-elle organisée entre les niveaux fédéral et régional?

02.02 Sophie Wilmès, première ministre: Depuis l'automne 2017, les entités fédérées sont associées intensivement, de très près et à tous les niveaux, aux préparatifs avec au moins 27 réunions de coordination ad hoc, 8 cycles de concertation informelle et 7 réunions non publiques au niveau des cabinets. En outre, des contacts informels entre les divers experts ont lieu presque quotidiennement.

La composition d'une délégation

inzake bijvoorbeeld landbouw, cohesiebeleid, wetenschappelijk onderzoek en brexit uitdrukkelijk opgenomen.

De samenstelling van een delegatie voor de Europese Raad met het oog op het MFK en de onderhandelingen staat dan ook geheel los van de totstandkoming van het Belgisch standpunt bij de MFK-onderhandelingen. Die standpunten worden overigens steeds met een actieve deelname van de regionale experts en kabinetten gevormd. Concreet betekent dit dat telkens het MFK ter bespreking geagendeerd staat op de Raad Algemene Zaken en de Europese Raad, een formeel overleg wordt georganiseerd tussen alle betrokken Belgische partijen, dus telkens met deelname van de Gewesten. Die voorafgaande coördinatie, die de minister die aan de onderhandelingsstafel zit in staat stelt om de belangen van ons land zo goed mogelijk te verdedigen, is volledig in overeenstemming met het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, met betrekking tot de vertegenwoordiging van het Koninkrijk België in de Ministerraad van de Europese Unie.

02.03 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, het is heel goed dat er vooraf overleg wordt gepleegd, maar u weet zo goed als ik dat er heel kort op de bal moet kunnen worden gespeeld. Vaak zijn er zaken waarover last minute beslissingen moeten worden genomen. Mij lijkt het onontbeerlijk dat er niet alleen overleg is, maar dat de algemeen afgevaardigde effectief mee aan tafel zit. Als ik uw antwoord goed heb begrepen, weigeren jullie om die mee op te nemen in de Belgische delegatie. Zo mag ik uw antwoord toch interpreteren?

Het is goed dat er vooraf op allerlei niveaus heel intensief overleg wordt gepleegd. Daarbij is het onontbeerlijk om ook *first-hand* aan tafel te zitten, om *first-hand* die informatie te vernemen en alzo beslissingen te kunnen nemen. Vandaar onze vraag om die afgevaardigde mee op te nemen in de Belgische delegatie.

Als ik uw antwoord goed begrijp, dan weigert u om die afgevaardigde op te nemen in die delegatie. Zo mag ik uw antwoord toch interpreteren?

02.04 Eerste minister Sophie Wilmès: Mijnheer de voorzitter, mevrouw Van Bossuyt, ik merk gewoon op dat wat tot nu toe is gebeurd, perfect in de lijn ligt van het samenwerkingsakkoord. Tot nu toe worden de belangen van iedereen gerespecteerd. De belangen van iedereen worden gerespecteerd, het samenwerkingsakkoord wordt gerespecteerd en de voorafgaande onderhandelingen worden gerespecteerd.

Ik weet niet precies op welke manier wij een en ander in de toekomst zullen organiseren. Ik pleit in een moeilijk land als het onze echter echt voor het respecteren van het samenwerkingsakkoord. Dat is heel belangrijk.

De **voorzitter:** Mevrouw Van Bossuyt, hebt u nog een laatste repliek?

02.05 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de eerste minister, het laatste woord is altijd voor de Parlementsleden.

pour le Conseil européen est indépendante de la genèse de la position de la Belgique. Chaque fois qu'un CFP est inscrit à l'ordre du jour au Conseil, une concertation formelle est organisée avec les Régions conformément à ce que prévoit l'accord de coopération.

02.03 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Il existe toutefois bien souvent des points sur lesquels des décisions doivent être prises au moment même et sur place. Il me semble indispensable qu'une concertation soit non seulement organisée, mais que le délégué général soit aussi effectivement présent à table. Dois-je comprendre que le gouvernement fédéral y est opposé?

02.04 Sophie Wilmès, première ministre: Jusqu'à présent, les intérêts de tous les intervenants ont été respectés, conformément à l'accord de coopération. Nous ignorons encore comment la concertation s'organisera à l'avenir.

02.05 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): L'accord de coopération date de 1994 et est tout à fait dépassé étant donné les diverses réformes

U verwijst naar het samenwerkingsakkoord, maar daar ligt net het probleem. Het samenwerkingsakkoord dateert van 1994. Ondertussen zijn er verschillende staatshervormingen geweest. Het samenwerkingsakkoord is niet aan die hervormingen aangepast, met uitzondering van de categorie Energie en Milieu, indien ik dat goed heb. Daarentegen valt de Raad Algemene Zaken nog altijd onder categorie 1, wat een exclusief federale bevoegdheid is. Nochtans worden in die Raad zaken besproken die net zo goed de deelstaten aanbelangen.

Het akkoord is dus volledig achterhaald. In het vorige regeerakkoord is trouwens expliciet opgenomen dat dringend werk moet worden gemaakt van een actualisatie van het samenwerkingsakkoord, omdat het absoluut niet meer met de huidige stand van onze staats-hervorming strookt.

Door nu te verwijzen naar het feit dat voor de onderhandelingen alles verloopt volgens het samenwerkingsakkoord, dat evenwel volledig achterhaald is, geeft u eigenlijk aan dat er een zwakte is ten opzichte van de regio's, die ter zake bij de onderhandelingen dus in een minder goede positie staan.

Ik kan daarvan alleen maar akte nemen.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Le **président**: La question n° 55001538C de M. Laaouej est transformée en question écrite.

03 Vraag van Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De hervorming van het Europees uitbreidingsbeleid" (55001636C)

03 Question de Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "La réforme de la politique d'élargissement de l'Union européenne" (55001636C)

03.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, ik verontschuldig mij voor mijn vele vragen vandaag, maar de materie blijft mij nu eenmaal, na mijn mandaat de vorige legislatuur in het Europees Parlement, na aan het hart liggen. Het is toeval dat al die vragen – sommige had ik reeds heel lang geleden ingediend – allemaal vanmiddag geagendeerd staan.

Tijdens de vergadering van de Raad van ministers van Buitenlandse Zaken in oktober was er commotie omtrent de start van de toetredingsonderhandelingen met Albanië en Noord-Macedonië. Frankrijk en Nederland gaven vooraf duidelijk aan gekant te zijn tegen het opstarten van de toetredingsonderhandelingen. De N-VA is het volledig met dat standpunt eens, gelet op het feit dat die landen nog heel ver verwijderd zijn van de criteria van Kopenhagen, de toetredingscriteria. De hele discussie over de mogelijke aanvang van de toetredingsonderhandelingen met die landen, is volgens ons een teken aan de wand voor de recente onvrede met het huidige uitbreidingsbeleid, meer bepaald met de wijze waarop landen kunnen toetreden.

De Franse president Macron heeft een non-paper op tafel gelegd om het toetredingsproces te hervormen. Concreet wil hij het huidige proces, waarbij over elk hoofdstuk van het *acquis communautaire*, dat in 35 hoofdstukken is onderverdeeld, onderhandeld wordt, vervangen

de l'État qui ont été menées dans l'intervalle. Son actualisation avait pourtant été prévue dans le précédent accord de gouvernement.

En se référant sans cesse à cet accord de coopération obolète, la première ministre indique que les Régions occupent une position défavorable dans les négociations.

03.01 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): La N-VA, au même titre d'ailleurs que des pays tels que la France et les Pays-Bas, est opposée au lancement de négociations d'adhésion à l'Union européenne avec la Macédoine du Nord et l'Albanie. Ces deux pays sont en effet encore à mille lieues des critères de Copenhague. Le président français Macron a mis sur la table un document officiel visant à réformer le processus d'adhésion. Il souhaite remplacer le processus actuel, où "l'acquis communautaire" est subdivisé en 35 chapitres faisant chacun l'objet de négociations distinctes, par un trajet en sept phases. Les Pays-Bas, le Danemark et l'Allemagne soutiennent entre-temps déjà cette proposition. Quelle est la position de la Belgique?

door een traject in 7 fases. Daarin wordt vooral de nadruk gelegd op graduele integratie en op veel striktere voorwaarden om te evolueren richting Europese normen en waarden. Helemaal nieuw is dat ook in de mogelijkheid wordt voorzien om het proces terug te schroeven. Ik hoop u er niet aan te herinneren dat er al heel lang onderhandelingen met Turkije lopen. Welnu, op basis van het nieuwe voorstel zou beslist kunnen worden om het proces terug te schroeven.

Nederland, Denemarken en Duitsland hebben al hun steun toegezegd aan de voorstellen in de non-paper van president Macron.

Mevrouw de premier, hoe staat onze regering ten opzichte van de voorstellen van president Macron?

03.02 Eerste minister **Sophie Wilmès**: U hoeft zich niet te verontschuldigen voor het aantal vragen, mevrouw Van Bossuyt. U bewijst daarmee uw interesse. Ik weet nu natuurlijk wel hoe het komt dat u zoveel kennis over die materie hebt, wat nu wel druk op mijn schouders legt, maar ik antwoord met heel veel plezier op uw vragen.

Het is voor de zes landen in de westelijke Balkan belangrijk om het langetermijnperspectief op hun toetreding te handhaven. Dat is namelijk in ons eigen belang. Onze evaluatie van de hervormingen in Noord-Macedonië is positief. Bovendien is het akkoord van Prespa, hoewel het geen deel uitmaakt van de toetredingsvoorwaarden, een belangrijk voorbeeld van verzoening in de regio. Wij erkennen ook de inspanningen van Albanië.

Er zijn echter nog enkele problemen. In de strijd tegen corruptie en drughandel bijvoorbeeld, stellen wij vast dat de vooruitgang die de twee landen geboekt hebben, nog steeds onvoldoende is. Desondanks zijn wij van mening dat het vooruitzicht op toetreding reëel moet blijven.

Het is voor België altijd duidelijk geweest dat de dossiers van Noord-Macedonië en Albanië geen geheel vormen, maar dat elke kandidaat-lidstaat op eigen merites moet worden beoordeeld.

Wij staan er uiteraard voor open om grondig te analyseren hoe het toetredingsproces doeltreffender kan worden gemaakt. Wij zullen ons constructief opstellen ten opzichte van de voorstellen ter verbetering van de uitbreidingsmethodologie. Het Franse document, waarnaar u verwees, bevat verschillende nuttige concepten. Wij wachten vol ongeduld op de uitwerking van een concreet voorstel van de Europese Commissie. Het is van essentieel belang dat wij tegen de bijeenkomst van de Europese Raad van maart een nieuw, gemeenschappelijk EU-standpunt bereiken. Dat zal een belangrijk signaal zijn voor de regio. Het is belangrijk dat de EU duidelijk met de regio communiceert en het Europese toetredingsperspectief bevestigt.

03.03 **Anneleen Van Bossuyt** (N-VA): Hartelijk dank voor uw antwoord, mevrouw de premier.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

04 **Samengevoegde vragen van**

- **Kris Verduyck** aan **Sophie Wilmès** (eerste minister) over "Het klimaatstandpunt van België op de

03.02 **Sophie Wilmès**, première ministre: En ce qui concerne leur adhésion à l'UE, les six pays de l'Ouest des Balkans doivent développer une perspective à long terme. L'évaluation des réformes réalisées par la Macédoine du Nord est positive. L'accord de Prespa est un exemple important de réconciliation dans la région. L'Albanie aussi fait des efforts. Les progrès engrangés dans la lutte contre la corruption et le trafic de drogues demeurent toutefois insuffisants. Nous estimons ce n'est pas qu'il importe de ne pas fermer définitivement la porte à l'adhésion de ce pays.

Nous envisageons les propositions visant à améliorer la méthode d'élargissement de l'UE dans un esprit constructif. La note déposée par la France propose des concepts utiles. Nous attendons à présent une proposition concrète de la Commission européenne. Il est important de définir une position commune d'ici au Conseil européen du mois de mars. L'UE doit impérativement faire passer un message clair auprès des pays concernés et confirmer les perspectives d'adhésion.

Europese top van regeringsleiders" (55001959C)

- Anneleen Van Bossuyt aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De Europese Green Deal en het standpunt van België" (55002018C)

- Gilles Vanden Burre aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De Europese Green Deal" (55002217C)

04 Questions jointes de

- Kris Verduyckt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "La position de la Belgique sur le climat au sommet européen des chefs de gouvernement" (55001959C)

- Anneleen Van Bossuyt à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le Green Deal européen et le point de vue de la Belgique" (55002018C)

- Gilles Vanden Burre à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le Green Deal européen" (55002217C)

04.01 Kris Verduyckt (sp.a): Mevrouw de eerste minister, deze vraag werd al enige tijd geleden ingediend en is al enigszins herhaald. Ik zal ze als lid van de commissie voor Klimaat in een andere vorm stellen.

Ik moet u iets bekennen. Als er over de staatsstructuur wordt gediscussieerd, kan mij dat niet echt boeien, maar de opsplitsing van het klimaatbeleid wekt bij mij wel veel irritatie op. Ik vraag mij ook af wie daarvoor verantwoordelijk is.

In de discussie over het Nationaal Energie- en Klimaatplan, net zoals op de COP in Madrid, zitten er vier klimaatministers apart te onderhandelen. Dat is een pijnlijk beeld.

Hoe gaat u daar als eerste minister mee om? De standpunten van onze Gewesten lopen uiteen. Het ambitieniveau is niet overal hetzelfde. U wordt gevraagd om een standpunt in te nemen, onder meer over de Green New Deal.

Hoe gaat u daarmee om? Is er kritiek vanuit Europa omdat wij daarmee veel te gefragmenteerd omgaan? Of is voor u het akkoord van Parijs de leidraad? Is dat de manier waarop u die onderhandelingen bent aangegaan, mevrouw de minister?

04.02 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, aangezien heel wat elementen zopas al aan bod kwamen, zal ik daarop niet terugkomen.

Een vraag die heel belangrijk is, is of het Belgisch standpunt dat in het debat zal worden ingenomen, eerst in het Parlement zal worden besproken.

04.03 Gilles Vanden Burre (Ecolo-Groen): Madame la première ministre, le projet de Green Deal européen a été présenté la semaine passée. Il propose un ensemble d'objectifs et de cinquante mesures destinés à faire de l'Europe un continent climatiquement neutre en 2050. C'est un projet ambitieux que les écologistes soutiennent totalement.

Le projet touche à un grand nombre de secteurs. On parle de couler la neutralité carbone dans une loi qui serait présentée en mars prochain afin de faire d'un engagement politique une obligation légale. On parle de relever les objectifs européens jusqu'au moins 50 % et de tendre vers 55 % de réduction d'émission de gaz à effet de serre en 2030 par rapport à 1990. Nous sommes aujourd'hui à "au moins 40 %".

04.01 Kris Verduyckt (sp.a): La façon dont les compétences en matière de climat sont réparties dans notre pays provoque chez moi un vif mécontentement. N'est-il pas affligeant que nous ayons à nous asseoir avec quatre ministres distincts à la table des négociations lors de la Conférence sur le climat à Madrid? Les positions sont de surcroît divergentes et le niveau d'ambition n'est pas le même chez les quatre ministres.

Comment la ministre gère-t-elle cette situation? De quelle manière notre pays entame-t-il les négociations, en prenant sans doute l'Accord de Paris comme fil conducteur? L'Europe n'émet-elle aucune critique à l'égard de nos compétences très fragmentées?

04.02 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mon unique question sera la suivante: la position de la Belgique pourra-t-elle d'abord faire l'objet de discussions au Parlement?

04.03 Gilles Vanden Burre (Ecolo-Groen): In de Green Deal worden er 50 maatregelen voorgesteld om Europa tegen 2050 klimaatneutraal te maken. Er wordt geopperd om de CO₂-neutraliteit in een Europese Klimaatwet te verankeren om er een politieke verbintenis én een wettelijke verplichting van te maken, en om de Europese doelstellingen aan te scherpen tot een verlaging van de broeikasgasemissie met 50 % ten opzichte van 1990. Er zal een

L'effort financier sera évidemment important. On parle de 260 milliards d'euros d'investissements supplémentaires, soit environ 1,5 % du PIB européen en 2018. Il faudra nouer des accords forts entre chefs d'États européens, même s'il y a de grosses différences en termes d'analyse, d'ambition et de volontarisme.

Madame la première ministre, quelle position a tenue la Belgique vis-à-vis du Green Deal durant le dernier sommet européen? Quels objectifs ont été défendus en termes de diminution d'émission carbone et de montants d'investissements publics? Quelles sont les prochaines étapes des discussions autour du Green Deal et comment le gouvernement compte-t-il les aborder? La Belgique compte-t-elle jouer un rôle moteur dans ces discussions en s'associant à d'autres pays ambitieux en matière climatique?

04.04 Eerste minister **Sophie Wilmès**: Ik dank u voor de vragen.

Monsieur le président, la difficulté dans cet exercice est de ne pas répéter trop ce qu'on vient de dire et essayer de ne pas se contredire.

Je voudrais tout d'abord faire référence aux réponses que j'ai déjà données au cours de la longue discussion que nous venons d'avoir, même si je comprends qu'on ne puisse être partout à la fois et qu'on ne souhaite pas retirer sa question.

Wat heel belangrijk is, gelet op de verschillende houdingen van de Gewesten, is dat op het einde van de rit de doelstelling 2020-2030 door iedereen bevestigd werd. Het is toch de volledige vrijheid van de Gewesten om binnen de eigen bevoegdheden te beslissen hoe ze dat willen bereiken en in welk tempo.

Ik heb heel veel respect voor de verdeling van de bevoegdheden. Het is dus niet aan mij om aan wie dan ook te zeggen hoe ze de eigen bevoegdheden moeten uitoefenen. Op het einde van de rit werd de doelstelling 2020-2030 dus bevestigd. Bovendien bevestigden wij op verscheidene toppen dat wij de doelstelling 2020-2050 inzake klimaatneutraliteit behouden. Dat is de doelstelling, maar er zullen nog heel wat discussies volgen over de manier waarop die moet worden gerealiseerd.

Comme je l'ai dit, il ne faut pas oublier que la Belgique est reconnue internationalement pour ses capacités, son savoir-faire et son sens du compromis. C'est une démonstration que nous devons encore faire avec un compromis qui tient compte des positions et difficultés de chacun, qui ne sont pas toujours les mêmes au Nord ou au Sud. C'est une vérité à laquelle il faut aussi prêter attention.

Dans les conclusions du sommet européen sur le climat, on parle bien des différences à propos des *starting points* au niveau national. On considère effectivement que tout le monde ne part pas du même niveau, et n'a pas les mêmes challenges, même si l'objectif doit rester le même.

forse financiële inspanning geleverd moeten worden: 260 miljard euro extra!

Welk standpunt heeft België ingenomen tijdens de besprekingen over die Green Deal op de jongste Europese top? Welke doelstellingen inzake CO₂-uitstoot en overheidsinvesteringen hebben wij verdedigd? Wat zijn de volgende stappen?

04.04 Eerste minister **Sophie Wilmès**: Ik verwijst u naar de antwoorden die ik daarnet heb gegeven.

L'important est que l'objectif pour 2030 ait été entériné par chacune des entités. Il appartient désormais aux Régions de déterminer selon quelles modalités et à quel rythme elles souhaitent atteindre cet objectif. Ce n'est pas à moi d'en décider. Je respecte la répartition des compétences.

La Belgique a confirmé lors des différents sommets sur le climat qu'elle maintenait l'objectif de neutralité climatique pour 2050. La question de savoir comment nous allons réaliser cet objectif fera indubitablement encore l'objet de nombreuses discussions.

België staat bekend om zijn vermogen tot het sluiten van compromissen: dat zal men moeten aantonen door rekening te houden met de soms uiteenlopende meningen en uitdagingen in het Noorden en het Zuiden. In de conclusies van de Europese top over het klimaat is er sprake van verschillende aanvangsniveaus. Iedereen moet echter dezelfde doelstelling nastreven.

Le point de vue défendu par la Belgique est celui dont je viens de vous parler, avec des questionnements encore sur le financement, au travers de fonds particuliers ou d'une politique horizontale dans le MFF ou via la capacité de levée de fonds publics et privés de la BEI. La Belgique souhaite intégrer dans la réflexion générale la trajectoire budgétaire. Cela part du principe qu'on ne peut pas demander en même temps aux pays ayant des difficultés budgétaires d'investir et d'entrer dans des trajectoires d'assainissement fortes.

Le dernier point que j'ai clairement exprimé est qu'il est fondamental que l'ensemble des partenaires politiques européens et nationaux soient à l'écoute de l'appel des scientifiques, des jeunes et des moins jeunes concernant la question climatique. Il faut éviter de transformer cet élan d'espoir et d'intérêt en prenant radicalement des mesures contre-productives ou ressenties comme telles par la population.

Op het stuk van de financiering blijven er nog vragen onbeantwoord. Die kan gebeuren via specifieke fondsen, via een transversaal beleid in het meerjarig financieel kader of via de werving van openbare en private fondsen door de EIB. België wilde het begrotingstraject in de denkoefening integreren: landen in budgettaire moeilijkheden mogen niet gedwongen worden om strenge besparingen door te voeren en investeringsinspanningen te leveren.

Tot slot heb ik eraan herinnerd dat er op het stuk van de klimaatverandering naar de oproep van de wetenschappers en van het maatschappelijke middenveld geluisterd moet worden en dat men moet voorkomen dat dit elan uitmond in een afwijzing van maatregelen die men als contraproductief beschouwt.

04.05 Kris Verduyckt (sp.a): Mevrouw de eerste minister, u zegt dat alle Gewesten de doelstelling voor 2030 hebben onderschreven en dat u het klimaatakkoord van Parijs volgt. Wij zijn hier inderdaad niet om te oordelen over een ander parlement, maar volgens mij staan sommigen toch op de rem. Dat zullen wij echter nog zien. Wij onderschrijven alleszins die ambitie.

04.05 Kris Verduyckt (sp.a): Toutes les Régions ont accepté l'objectif pour 2030, mais certaines semblent plutôt freiner le mouvement.

Mijn punt is dat het om een mondiaal probleem gaat en dat de opsplitsing in ons land het nog veel complexer maakt. Ik vrees dat niemand daar gelukkig van wordt, zeker niet van het beeld van de vier klimaatministers in Madrid.

La répartition des compétences dans notre pays rend la situation encore plus complexe alors même que le climat est un problème mondial.

04.06 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Mevrouw de eerste minister, ik dank u voor het antwoord. Een belangrijk element, waarvoor ik u wil danken, is uw erkenning dat de situatie in Vlaanderen en Wallonië gewoon verschillend is. Vlaanderen heeft bijvoorbeeld een heel grote petrochemische sector, wat niet het geval is in Wallonië, dus het uitgangspunt is verschillend voor beide regio's. Dat neemt niet weg dat beide regio's ambitie moeten tonen, wat zij ook doen volgens mij. Zij komen elk op hun manier met concrete maatregelen om hun vooropgestelde ambities te bereiken.

04.06 Anneleen Van Bossuyt (N-VA): Je me félicite d'entendre que la première ministre reconnaît que la Flandre et la Wallonie connaissent des situations différentes, la Flandre disposant, au contraire de la Wallonie, d'un secteur pétrochimique fort. Quoi qu'il en soit, les deux Régions doivent se montrer ambitieuses et je pense que telle est leur attitude.

04.07 Gilles Vanden Burre (Ecolo-Groen): Madame la première ministre, je vous remercie pour vos réponses.

04.07 Gilles Vanden Burre (Ecolo-Groen): Volgens ons moet België blijf geven van grote ambities op klimaatvlak. Ik kan moeilijk geloven dat de uitdagingen verschillend zijn in Vlaanderen en in Wallonië.

On regardera attentivement le rapport de la discussion précédente. En ce qui nous concerne, nous estimons que la Belgique doit être dans le peloton de tête en termes d'ambitions climatiques. Contrairement à Mme Verduyckt, je ne crois pas qu'il y ait de grande

différence pour ce qui concerne l'air à respirer, l'environnement et le climat quand on habite la Wallonie, Bruxelles ou la Flandre.

Je suis ravi de constater que l'Union européenne est dans le cockpit de tête. La Belgique doit y jouer un rôle très important. L'endroit où on habite importe peu.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

05 Questions jointes de

- Emir Kir à Philippe De Backer (Agenda numérique, Télécommunications et Poste (ancien dép.)) sur "L'impact de la cybercriminalité sur les entreprises belges" (55002059C)

- Emir Kir à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le bilan de la loi NIS (Network and Information Security) en matière de cybersécurité en Belgique" (55002231C)

- Emir Kir à Sophie Wilmès (première ministre) sur "Le rapport de la Commission européenne sur la cybersécurité des États membres" (55002232C)

05 Samengevoegde vragen van

- Emir Kir aan Philippe De Backer (Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post (vroeger dep.)) over "De impact van cybercriminaliteit op de Belgische bedrijven" (55002059C)

- Emir Kir aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "De balans van de NIS-wet (Network and Information Security) inzake cyberveiligheid in België" (55002231C)

- Emir Kir aan Sophie Wilmès (eerste minister) over "Het rapport van de Europese Commissie over de cyberveiligheid in de lidstaten" (55002232C)

05.01 Emir Kir (PS): Monsieur le président, je vais enchaîner mes trois questions. La première concerne l'impact de la cybercriminalité sur les entreprises belges.

Madame la première ministre, la presse revient sur les risques de la cybercriminalité à l'égard de nos entreprises, qui a fait de nombreuses victimes à travers le monde ces dernières années.

L'institut Vias a publié son premier baromètre consacré à la criminalité qui touche les sociétés belges. Il en ressort que 43 % des entreprises interrogées ont déjà été victimes de cybercriminalité. Sur les 273 petites et grandes sociétés interrogées, plus d'un tiers confie qu'elles craignent vivement d'être victimes de criminalité en ligne dans les années à venir. Toujours selon l'institut Vias, la situation est d'autant plus problématique que 38 % des entreprises indiquent ne pas être suffisamment préparées pour faire face à cette criminalité.

Madame la première ministre, avez-vous eu connaissance de ce rapport? Si oui, quel est votre point de vue sur la situation de manière globale? Envisagez-vous de renforcer davantage la réglementation? Si oui, comment? À quels types de problèmes sont confrontées les entreprises et avec quelle fréquence?

Ma deuxième question concerne le bilan de la loi *Network and Information Security* (NIS) sur la cybersécurité en Belgique.

Madame la première ministre, la cybersécurité est omniprésente dans l'actualité. De fait, les cyberattaques sont de plus en plus nombreuses dans tous les secteurs de l'économie ainsi que dans ceux des services essentiels et gouvernementaux.

La réponse à cette problématique se trouve en partie dans la directive NIS 2016/1148. Cette directive européenne a été transposée en

05.01 Emir Kir (PS): In de pers werd er bericht over de risico's die cybercriminaliteit voor onze bedrijven betekent. Vias institute heeft zijn eerste barometer gepubliceerd: 43 % van de 273 ondervraagde bedrijven is al het slachtoffer van cybercriminaliteit geweest. Meer dan een derde vreest in de toekomst er het slachtoffer van te worden. 38 % verklaart onvoldoende voorbereid te zijn om er het hoofd aan te bieden.

Kent u dat verslag? Wat is uw standpunt ter zake? Bent u van plan om de regelgeving te versterken? Zo ja, hoe? Wat zijn de problemen waarmee de bedrijven te maken krijgen en hoe vaak worden ze met die problemen geconfronteerd?

Cyberaanvallen nemen toe in alle sectoren van de economie, alsook in de sectoren van essentiële en overheidsdiensten.

De Europese richtlijn NIS 2016/1148 werd in Belgisch recht omgezet bij de NIS-wet van 7 april 2019, die op 3 mei 2019 in werking

Belgique par la loi NIS du 7 avril 2019, entrée en vigueur le 3 mai 2019. Elle poursuit un objectif principal: assurer un niveau de sécurité élevé et commun pour les réseaux et les systèmes d'information de l'Union européenne.

Je sais que c'est très tôt, à peine sept mois après la mise en œuvre de cette loi mais, madame la première ministre, pouvez-vous déjà tirer un premier bilan de la transposition de cette directive européenne?

J'en arrive, enfin, au rapport de la Commission européenne sur la cybersécurité dans les États membres. Ce rapport a été publié le 28 octobre dernier. Il montre la manière dont les États membres ont identifié les organisations publiques et privées qui doivent mettre en place des mesures de cybersécurité et signaler les incidents informatiques. Ces organisations souvent appelées opérateurs de services essentiels sont évidemment actives dans les secteurs cruciaux de l'économie et de la société. On pense aux soins de santé, aux transports, à l'énergie, aux services financiers, à l'approvisionnement en eau, qui doivent être particulièrement résistants aux cyberattaques.

À cette fin, la Commission a demandé aux 28 États membres d'envoyer leurs informations au plus tard le 9 novembre 2018. Or, à cette date, seuls 15 pays avaient fourni les données. La Commission a alors battu le rappel, à plusieurs reprises, auprès des États membres. Mais cela n'a pas suffi puisque six pays dont la Belgique ne se sont pas exécutés. La Commission leur a donc envoyé une lettre de mise en demeure de fournir lesdites informations dans les deux mois.

Dans les annexes du rapport de la Commission, on peut découvrir un tableau qui reprend les données fournies ou pas dans les temps par les États membres. C'est un véritable *wall of shame* pour notre pays, puisque ce dernier est clairement montré comme étant le pire élève européen. Mais depuis, nous avons peut-être répondu. Quoi qu'il en soit, non seulement les données de la Belgique sont envoyées en retard, comme dans d'autres pays, mais elles sont aussi manquantes.

Madame la première ministre, comment peut-on expliquer la lenteur dans le suivi de ce dossier qui est quand même essentiel, puisqu'il est question de cybersécurité des entreprises publiques et privées? La Belgique ne s'expose-t-elle pas à une réprimande de la Commission européenne pour avoir autant traîné? Où en est-on pratiquement au niveau de la mise en œuvre des règles européennes en matière de cybercriminalité?

05.02 **Sophie Wilmès**, première ministre: Monsieur Kir, mon équipe est enthousiaste et sérieuse dans la préparation des réponses. Donc, celles-ci seront quasiment aussi longues que votre question. Vous aurez donc droit à une réponse complète. Au demeurant, c'est un sujet intéressant.

La cybercriminalité est un phénomène important: la méthode évolue,

is getreden. De wet strekt ertoe te zorgen voor een hoog en gemeenschappelijk veiligheidsniveau voor de netwerken van de Europese Unie. Kunt u, hoewel de wet nog maar pas in werking is getreden, er een eerste balans van opmaken?

Op 28 oktober heeft de Europese Commissie een rapport gepubliceerd over cyberbeveiliging in de lidstaten. Daarin worden de organisaties opgesomd die cyberbeveiligingsmaatregelen moeten nemen en ICT-incidenten moeten melden.

De 'aanbieders van essentiële diensten' zijn actief in cruciale sectoren van de economie en de samenleving, en moeten dus resistent zijn tegen cyberaanvallen. De Commissie heeft de lidstaten gevraagd om haar die gegevens te bezorgen tegen 9 november 2018, maar slechts vijftien landen hebben dat gedaan. Ondanks herhaaldelijke aanmaningen hebben zes landen, waaronder België, geen gehoor gegeven aan de oproep. Ze werden in gebreke gesteld met de vraag om de informatie binnen de twee maanden te bezorgen.

Een lijst die als bijlage bij het rapport gevoegd werd, bevat de gegevens die al dan niet op tijd werden bezorgd door de lidstaten. België is de slechtste leerling van de Europese klas. Ons land is niet alleen te laat, er ontbreken ook tal van cruciale gegevens. Hoe verklaart u die inertie? Zal ons land een berisping krijgen van de Europese Commissie? Hoeveel staat België met het uitvoeren van de Europese regelgeving inzake cyberbeveiliging?

05.02 Eerste minister **Sophie Wilmès**: Op het vlak van cybercriminaliteit gaan de daders steeds geslepen te werk en stijgt het aantal slachtoffers. België heeft zijn preventiebeleid daarop afgestemd. Sedert 2014 voert het

les techniques de travail s'affinent et le nombre de victimes augmente, comme l'a encore confirmé le rapport de l'institut Vias, auquel vous vous êtes référé. Conscient de la menace, la Belgique a donc développé une politique de prévention adaptée. Comme j'ai eu l'occasion de le rappeler lors de la séance plénière du 21 novembre dernier, le Centre pour la Cybersécurité Belgique (CCB) a été créé en 2014. Depuis, il a mené différentes campagnes destinées tant au secteur public que privé. Cette année, il a ainsi élaboré sa campagne de sensibilisation en mettant l'accent sur le facteur humain du *phishing*. Le CCB a aussi publié de nombreux guides et conseils sur son site internet, basés sur des normes internationales à destination des PME et de leurs responsables informatiques.

Le CCB a également rendu opérationnelle la plateforme Early Warning System, qui permet de recevoir en *open source* les principales menaces visant la Belgique. De plus, il travaille en faveur des administrations fédérales en leur proposant de bonnes pratiques.

D'après Brightsight, spécialiste en cybersécurité – et bien que des progrès restent à enregistrer –, la Belgique occupait en juin dernier – en termes de niveau de cybersécurité – la cinquième place sur les vingt-huit États membres de l'Union européenne. Ce n'est pas si mal que cela, loin de là! En 2018, nous nous situons encore à la onzième place du classement. Vous voyez donc clairement une amélioration.

Pour répondre à votre question concernant les problèmes rencontrés et leur fréquence, en 2018, le CERT (le service opérationnel du CCB) a reçu 1 600 notifications d'incidents. En 2019, ce chiffre a considérablement augmenté, puisqu'il s'élève déjà à 4 484. Cela représente une augmentation de 180 %. La police fédérale a également signalé une augmentation de signalements de faits de cybercriminalité de l'ordre de 40 % en 2019.

Néanmoins, ces chiffres ne sont qu'une partie de l'iceberg. En effet, les entreprises ne signalent pas systématiquement avoir été victimes d'un cyberincident ou ne portent pas systématiquement plainte.

En octobre 2019, le CCB a reçu en moyenne 8 000 e-mails de *phishing* suspects quotidiennement sur son adresse dédiée et, grâce à cela, a pu faire bloquer plusieurs dizaines de sites de *phishing* par jour.

Vous avez également abordé la loi NIS. À cet égard, je voudrais vous indiquer plusieurs éléments. En 2016, l'Union européenne a adopté la directive (UE) 2016/1148, destinée à assurer un niveau élevé de sécurité des réseaux et des systèmes d'information liés notamment aux services essentiels et à certains services numériques fournis dans l'Union européenne. La directive prévoyait l'identification par chaque État membre des opérateurs de services essentiels (OSE), actifs sur leur territoire pour le 9 novembre 2018.

La transposition de cette directive a été réalisée par la loi du 7 avril 2019 établissant un cadre pour la sécurité des réseaux et des systèmes d'informations d'intérêt général pour la sécurité publique (la loi NIS) et son arrêté d'exécution du 12 juillet 2019.

Ainsi, la loi NIS impose que chaque autorité sectorielle (ministre de l'Énergie, ministre de la Mobilité, ministre de la Mobilité maritime,

Centrum voor Cybersecurity België (CCB) campagnes ten behoeve van de privé- en de overheidssector. Dit jaar lag daarbij de klemtoon op phishing. Het CCB heeft talloze op internationale normen gebaseerde gidsen en tips gepubliceerd op zijn website, in het bijzonder voor kmo's en IT-verantwoordelijken van bedrijven. Het centrum geeft ook een overzicht van good practices voor federale overheidsdiensten.

In juni 2019 bekleedde België inzake cyberveiligheid de 5de plaats in de EU, terwijl ons land het jaar voordien nog op de 11de plaats stond.

In 2018 ontving het CERT, de operationele dienst van het CCB, 1.600 incidentmeldingen. In 2019 waren dat er 4.484. De federale politie stelde een toename met 40 % vast van het aantal meldingen voor cybercriminaliteit in 2019.

In oktober ontving het CCB dagelijks gemiddeld 8.000 verdachte phishingmails en kon het dagelijks tientallen websites laten blokkeren.

In 2016 keurde de EU een richtlijn goed voor een hoog niveau van beveiliging van netwerk- en informatiesystemen van aanbieders van essentiële diensten en bepaalde digitale dienstverleners in de EU. De richtlijn bepaalt dat elke lidstaat zijn aanbieders van essentiële diensten identificeert. Krachtens de NIS-wet van april 2019 moest elke sectorale overheid binnen de drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet een lijst bezorgen van de aanbieders van essentiële diensten voor haar activiteitssector.

Dit proces heeft tijd in beslag genomen, doordat er overleg nodig was op nationaal en internationaal niveau. Ons land heeft uitstel verkregen tot 26 november om de lijst van de aanbieders van essentiële diensten door te geven. De Commissie heeft niet alle

ministre de la Santé publique, BNB, FSMA, IBPT) effectuent formellement l'identification des OSE de son secteur dans les six mois de l'entrée en vigueur de la loi, soit au plus tard pour le 3 novembre 2019.

Le processus d'identification a effectivement pris du temps, car il demande des consultations préalables au niveau international ou national ainsi qu'une analyse individualisée des services essentiels fournis et des risques encourus. La Belgique a sollicité et obtenu de la Commission européenne un report jusqu'au 26 novembre 2019 de la transmission de certaines informations relatives, dont le nombre des opérateurs de services essentiels (OSE) identifiés par secteurs en Belgique.

La directive prévoyait toutefois un délai contraignant pour le dépôt par la Commission européenne d'un rapport général sur l'identification des OSE dans les différents États membres. Pour la Belgique, comme pour d'autres États, la Commission n'a pas pu intégrer dans son rapport toutes les données demandées puisque le processus d'identification était toujours en cours.

Au mois de novembre 2019, la première phase d'identification des OSE a été réalisée dans les secteurs des transports, des finances, de l'énergie, des infrastructures numériques. En ce qui concerne le secteur de l'eau potable, les autorités régionales concernées ont déjà préparé l'identification des opérateurs dans leur Région, dans l'attente de la création d'un comité national. Pour ce qui est de la santé publique, les discussions sont en cours avec le CCB dans le cadre du processus d'identification des OSE.

Le retard pris pour l'identification formelle des OSE ne signifie donc nullement que le niveau de cybersécurité des entités fournissant des services essentiels en Belgique soit moins bon que celui de ses homologues européens ou que la Belgique s'expose à des réprimandes européennes. La loi du 1er juillet 2011 relative à la sécurité et à la protection des infrastructures critiques et le règlement général relatif à la protection des données à caractère personnel imposent déjà aux OSE potentiels qui seront prochainement formellement identifiés comme tels de prendre des mesures de sécurité et de notification des cyberincidents.

Le CCB a, par ailleurs, créé une plateforme de concertation appelée la Cybersecurity Sector Authority Platform, qui réunit environ tous les trimestres les représentants des différentes autorités sectorielles pour les domaines de l'énergie, du transport, des établissements et marchés financiers, de la santé, des infrastructures numériques, des fournisseurs de services numériques et du secteur nucléaire ainsi que le Centre national de crise et le CCB.

La loi oblige les opérateurs de services essentiels (OSE) à notifier sans retard tous les incidents ayant un impact significatif sur la disponibilité, la confidentialité, l'intégrité ou l'authenticité des réseaux et des systèmes d'information dont sont tributaires le ou les services essentiels qu'ils fournissent. Cette notification doit être faite simultanément au CCB, au Centre de crise national et à l'autorité sectorielle de leur secteur. À ce stade, le CCB n'a reçu aucune notification.

gevraagde gegevens in zijn algemeen rapport kunnen verwerken, aangezien er daarvoor een deadline gold.

De eerste fase van de identificatie van de aanbieders van essentiële diensten had betrekking op het transport, de financiën, de energie, de infrastructuur en de digitale sector. Wat het drinkwater betreft, hebben de Gewesten de aanbieders al opgelijst in afwachting van de oprichting van een nationaal comité. Op het stuk van de volksgezondheid zijn er gesprekken aan de gang met het CCB.

Dat we vertraging opgelopen hebben, betekent niet dat de cyberbeveiliging van de essentiële diensten op een lager pitje staat in ons land. Aanbieders van essentiële diensten zijn nu al wettelijk verplicht om maatregelen te nemen en ICT-incidenten te melden. Driemaandelijks komt er een overlegplatform bijeen met de vertegenwoordigers van de sectorale overheden, het Nationaal Crisiscentrum en het CCB.

Krachtens de wet moeten de aanbieders van essentiële diensten onverwijld alle incidenten melden die aanzienlijke gevolgen hebben voor de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid, integriteit of authenticiteit van de netwerk- en informatiesystemen waarvan de door hen verleende essentiële diensten afhankelijk zijn. Het CCB heeft tot op heden nog geen enkele melding ontvangen.

De uitwerking van een nieuwe strategie voor nationale cyberbeveiliging is in volle gang. Sinds 2018 organiseert het CCB om de drie maanden presentaties over de voornaamste dreigingen, kwetsbaarheden en incidenten, waarvoor de vertegenwoordigers van de potentiële aanbieders van essentiële diensten worden uitgenodigd.

Une plate-forme de notification des incidents (NIS) est également opérationnelle et un protocole de collaboration entre les entités sectorielles est en cours de finalisation. L'élaboration d'une nouvelle stratégie en matière de cybersécurité nationale est également à un stade avancé.

Enfin, depuis 2018, le CCB organise des réunions *Quarterly Threat Report* (présentations trimestrielles des menaces cyber par le CCB), où sont abordés les principales menaces, vulnérabilités et incidents.

Au mois d'octobre dernier, le CCB a déjà invité, sur la base des informations fournies par les autorités sectorielles, les représentants des opérateurs de services essentiels potentiels à ce type de réunion.

Vous pouvez donc constater, en fonction de ce que je vous ai indiqué, que le sujet est traité avec beaucoup de sérieux et que de nombreuses initiatives sont en cours.

05.03 Emir Kir (PS): Madame la première ministre, j'étais évidemment inquiet en rédigeant ces questions. Mais j'ai déjà des éléments de réponse qui montrent l'étendue du travail qui est réalisé.

On constate que les chiffres de signalement sont en grande augmentation. C'est à la fois inquiétant, car les situations se vivent sur le terrain mais c'est aussi réjouissant, car un travail se fait. Je sais que les chiffres sont toujours à prendre avec des pincettes, puisqu'on peut leur faire dire énormément de choses.

Par contre, pour ce qui est des éléments très concrets qui doivent être envoyés du côté européen, on voit que le travail est en cours. Certes, la loi n'est mise en œuvre que depuis quelques mois. Combien de temps faudra-t-il, à votre avis, pour répondre à la Commission européenne et apporter ces éléments? Peut-être encore un semestre? Je n'en sais rien.

05.04 Sophie Wilmès, première ministre: Je ne dispose pas de l'information, mais je peux vous la faire parvenir, si vous le désirez.

05.05 Emir Kir (PS): Je vous remercie infiniment.

*L'incident est clos.
Het incident is gesloten.*

*La réunion publique de commission est levée à 16 h 55.
De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.55 uur.*

05.03 Emir Kir (PS): De stijging van het aantal meldingen is onrustwekkend, maar tegelijk bemoedigend omdat daaruit blijkt dat eraan gewerkt wordt. Wanneer zal ons land de Europese Commissie antwoorden?

05.04 Eerste minister Sophie Wilmès: Ik zal u dat zo spoedig mogelijk laten weten.